

REMISSYTTRANDE

Datum
2022-12-13

Dnr
2022/5148

Regeringskansliet
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: fi.bas@regeringskansliet.se

Promemorian Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22) (Departementets diarienummer Fi2022/02452)

Sammanfattning

Jag avstyrker att Justitiekanslern och andra myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd omfattas av kravet på konsekvensutredning vid förslag om regeländringar som ges in till regeringen eller Regeringskansliet, enligt förslaget till förordning om konsekvensutredning.

Om myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd ska omfattas av kravet på konsekvensutredning bör under alla förhållanden flera av de närmare kraven på utredningens innehåll tas bort eller i vart fall bli mer flexibla i förhållande till sådana myndigheter.

Tillämpliga krav för Justitiekanslern i den nya förordningen

Justitiekanslern är en av de myndigheter som ger in förslag till regeringen och Regeringskansliet om regeländringar, dvs. förslag om att regeringen ska besluta om eller föreslå nya eller ändrade regler. Kravet på konsekvensutredning vid förslag om regeländringar kommer därför att gälla för Justitiekanslern (se 2, 3 och 6–11 §§ förordningen om konsekvensutredning).

Ett exempel på förslag till regeländringar som Justitiekanslern har gett in under de senaste åren är en promemoria med lagförslag om sekretess i ärenden där myndigheten har i uppdrag att bevaka statens rätt. Ett annat exempel är en promemoria med förslag till ändringar i Justitiekanslerns instruktion, bl.a. när det gäller hur myndigheten avgör sina ärenden. Båda promemoriorna remitterades av Regeringskansliet och ledde sedan till lagstiftning (se prop. 2021/22:68 respektive SFS 2016:310).

Det förekommer att Justitiekanslern – på andra sätt än genom att ge in promemorior med författningsförslag – uppmärksammar regeringen eller Regeringskansliet på att det finns behov av ändringar i lagstiftningen. Det kan ske genom att Justitiekanslern lämnar in en framställan och efterfrågar t.ex. en översyn av en viss lagstiftning. I andra fall skickar Justitiekanslern en kopia av ett beslut som myndigheten har fattat till berört departement. Kraven enligt den nya förordningen kommer, såvitt jag förstår, inte att gälla för denna slags åtgärder. Om så ändå skulle vara fallet bör det förtydligas i det kommande lagstiftningsarbetet. Det bör understrykas att en sådan reform

skulle innebära att Justitiekanslern framöver sannolikt skulle behöva avstå från att uppmärksamma regeringen eller Regeringskansliet på att det finns brister i lagstiftningen. (Se mer nedan om konsekvenserna av att lägga på Justitiekanslern ytterligare uppgifter utan att tillföra nödvändig finansiering.)

Justitiekanslern finns enligt underhandsbesked från Statskontoret med i den lista på 160 statliga förvaltningsmyndigheter med föreskriftsrätt som nämns på flera ställen i promemorian. Justitiekanslern beslutar dock inte om föreskrifter eller allmänna råd och osäkerhet råder om grunden till att myndigheten finns upptagen på listan. Det kommer under alla förhållanden inte att vara aktuellt för Justitiekanslern att tillämpa de delar av förordningen som är kopplade till att föreskrifter eller allmänna råd beslutas eftersom sådant beslutsfattande inte förekommer hos myndigheten (se 4, 5 och 12–16 §§ förordningen om konsekvensutredning).

Kravet på konsekvensutredning vid förslag till regeländringar (avsnitt 6.2.3 och 6.3)

Kravet bör inte omfatta Justitiekanslern och andra myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd

Kravet på konsekvensutredning vid förslag till regeländringar som ges in till regeringen eller Regeringskansliet innebär en ny arbetsuppgift för Justitiekanslern. Myndigheten kommer att behöva göra en mängd komplicerade bedömningar och beräkningar inom flera olika områden (se 6–11 §§ förordningen om konsekvensutredning).

I promemorian (avsnitt 8.1.1) görs bedömningen av konsekvenserna av förslaget med utgångspunkten att kravet främst kommer att omfatta myndigheter som redan i dag tar fram konsekvensutredningar inför att föreskrifter eller allmänna råd utfärdas. Det gäller stora myndigheter som t.ex. Polismyndigheten och Skatteverket. Enligt promemorian är det i huvudsak dessa myndigheter som ger in förslag om regeländringar till regeringen eller Regeringskansliet.

Min bedömning är att Justitiekanslerns arbete med att ta fram förslag till regeländringar kan komma att påverkas väsentligt av den föreslagna förordningen. Till skillnad från vad som är utgångspunkten i promemorian är Justitiekanslern en liten myndighet som inte beslutar föreskrifter eller allmänna råd. Justitiekanslern har inte redan utarbetade rutiner, kunskap och kompetens för att ta fram konsekvensutredningar av de slag som föreslås.

De föreslagna kraven på vad en konsekvensutredning ska innehålla är omfattande, och är varken tillräckligt belysta eller anpassade till att även små myndigheter som Justitiekanslern, som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd, ska tillämpa förordningen. För att Justitiekanslern ska kunna uppfylla kraven kommer det bl.a. vara nödvändigt att bygga upp nya rutiner och att tillföra ytterligare resurser i en

inte ringa omfattning. En fråga som bör ställas är om det är en effektiv användning av resurser med hänsyn till att det är relativt sällan som myndigheten ger in förslag om regeländringar.

Till detta kommer att ett ökat ärendeflöde och en ökad komplexitet i ärendena som Justitiekanslern handlägger har inneburit utmaningar för myndigheten. Justitiekanslern har i sin fjärde prognos för budgetåret 2022 förutskickat ett behov av en anslagshöjning inför 2024 för att komma till rätta med situationen. De kostnader i form av tid och resurser som förslaget till förordning om konsekvensutredning innebär kan således inte till någon del tas inom Justitiekanslerns befintliga anslagsram. Något förslag på hur en finansiering utanför ram ska gå till finns dock inte i promemorian. I denna del behöver således förslaget kompletteras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Jag vill vidare understryka att om Justitiekanslern, och andra myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd, omfattas av kraven på konsekvensutredning finns det en uppenbar risk för att myndigheterna avstår från att lämna förslag på regeländringar.

Jag avstyrker därför att Justitiekanslern, och andra myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd, omfattas av kravet på konsekvensutredning när de ger in förslag till regeländringar.

Under alla förhållanden bör inte samma krav gälla för alla myndigheter

Även om en finansiering skulle finnas för Justitiekanslerns ökade kostnader kan det ifrågasättas om det finns behov av och är rimligt att samma krav ska gälla för alla myndigheter som omfattas av förordningen. Flera av kraven på vad konsekvensutredningen ska innehålla bör under alla förhållanden tas bort eller i vart fall bli mer flexibla i förhållande till Justitiekanslern och andra myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd. Det gäller särskilt kraven på beräkningar av kostnader, intäkter, effekter och andra konsekvenser.

Det bör även övervägas om myndigheter som annars inte beslutar om föreskrifter eller allmänna råd bör undantas från kravet på konsekvensutredning när det är uppenbart obehövligt eller om regeländringarna gäller föreskrifter som uteslutande rör verksamheten inom den egna myndigheten (jfr 5 § första stycket och andra stycket 1 förslaget till förordning om konsekvensutredning).

Jag har inga synpunkter på de övriga förslagen i promemorian.

Ärendet har föredragits av Elin Widegren. I ärendets beredning har även byråchefen Anneli Skoglund deltagit.

Mari Heidenborg

Detta yttrande har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.